
Neúročení studentských půjček může vyjít draho

Neúročení studentských půjček může vyjít draho

LIDOVÉ NOVINY

21.11.2011 Lidové noviny Strana 12 Horizont, autor: DANIEL MÜNICH
ÚHEL POHLEDU

Vláda se ve svém prohlášení zavázala zavést systém půjček pro vysokoškoláky -půjčky na jejich živobytí a na školné. V obou případech má jít o specifickou půjčku, se kterou komerční banky samy od sebe nikdy nepřijdou. Na půjčku má mít nárok každý řádný student bez rozdílu, bez ručení a bez ručitele. Půjčku by nebylo nutno splácet v obdobích, kdy absolvent nebude dosahovat dostatečně vysokých příjmů. Tím bude půjčka prostá rizik případné platební neschopnosti, která by nadané lidi od studií mohla odrazovat. Takto nastavený systém vychází z poznatků ekonomické teorie a ze zahraničních zkušeností. Vele důležitým parametrem celého systému je výše úročení půjček. Ještě není na stole vládní návrh, a už se ozývají hlasy, že by stát měl tyto úroky výrazně dotovat, nebo dokonce promíjet. Nápad je to chytlavý, ale špatný.

Na studentské půjčky je třeba zapůjčit peníze. Za nejnižší úrok si peníze zpravidla půjčuje stát, tedy pokud nejde o Řecko a jemu podobné. Dlouhému období splácení studentských půjček odpovídá vydání státních dluhopisů s patnácti- nebo spíše třicetiletou dobou splatnosti. Ty v posledních deseti letech v průměru vynášely 4,5 procenta ročně. Inflace v tom samém období ročně ukousla v průměru 2,5 procenta, reálný úrok se pohyboval kolem 2 procent. Uvážíme-li, že některé půjčky nebudou splaceny, vzniklé ztráty bude třeba hradit navýšením úročení nebo doplácením ze státního rozpočtu. O co stát úroky sníží, nebo je dokonce odpustí, o to víc bude muset půjčkový systém dotovat. A to může vyjít hodně draho, byť se to na první pohled nezdá.

Často se zapomíná, že úroková míra studentských půjček hraje i důležitou roli motivační. Nulový úrok totiž studenty nemotivuje ke svižnému dokončení studia. Studenti následně ani nevytváří tlak na školu, aby studium vhodně strukturovala a dala se v řádném termínu dostudovat. Ještě horší je, že při nulovém úročení by si půjčku hromadně brali i ti studenti, kteří o peníze nemají nouzi. Zapůjčené peníze za nulový úrok by si chytře ukládali na termínované účty, po dokončení školy by půjčený obnos vrátili a výnos z úroků by si ponechali na přilepšenou. Přilepšení by tak dobře zajištěným studentům dotovali daňoví poplatníci, z nichž většina žádnou vysokou školu a odpovídající vyšší příjmy nemá. A chudým studentům, co půjčku opravdu potřebují, by tak stát musel její povolenou výši krouhnout. Ze studentských půjček by se stal příběh o tom, jak chudí studenti ještě k větší nouzi přišli. Úročení půjček během studia by tedy určitě nemělo být nulové a mělo by být blízké úroku, za kolik si půjčuje stát.

Plošné dotování úroků nedává ekonomický smysl ani po dostudování. I absolventy je totiž žádoucí motivovat ke svižnému splácení, samozřejmě když na to mají. V jasně vymezených životních situacích bez příjmů, jako je období mateřství, rodičovství, dlouhodobá nemoc či nezaměstnanost, je ospravedlnitelné úročení snížit, a to třeba až na úroveň pouhé inflace. Reálná výše půjčky by se této úzké skupině v těchto specifických obdobích nezvyšovala. Nižší úročení by samozřejmě musel dotovat stát nebo ti, co půjčky bez problémů splácejí, a to formou vyšších úroků.

Obdobná logika vede k tomu, že studentskou půjčku by lidé měli splácet již jako studenti, pokud si začnou dostatečně vydělávat již během studia. Dobře vydělávající student je totiž buď velmi schopný a zvládá práci a školu zároveň, nebo je studovaná škola málo náročná nebo má student prostě štěstí na výnosnou práci. Ani jeden z těchto případů nezavdává důvod k tomu, aby stát takového studenta finančně podporoval odpouštěním splátek během studia.

Plošné dotování, nebo dokonce promíjení úroků a paušální odklady splácení jsou lákavou cestou do pekla dlážděnou dobrými úmysly. U každého nápadu na zvýhodnění studentských půjček je třeba pečlivě vážit, zda jeho reálné přínosy skutečně převyšují jeho náklady.